

Liuksemburgas, 2024 m. birželio 24 d.
(OR. en)

11296/24

COHOM 137

POSĖDŽIO REZULTATAI

nuo:	Tarybos generalinio sekretoriato
data:	2024 m. birželio 24 d.
kam:	Delegacijoms
Dalykas:	Tarybos išvados dėl atnaujintų ES gairių dėl vaikų ir ginkluotųjų konfliktų

Delegacijoms priede pateikiamas Tarybos išvados dėl atnaujintų ES gairių dėl vaikų ir ginkluotųjų konfliktų, kurias Taryba patvirtino 2024 m. birželio 24 d. įvykusiame 4038-ajame posėdyje.

Tarybos išvados dėl atnaujintų ES gairių dėl vaikų ir ginkluotųjų konfliktų

[atnaujinta redakcija pateikiama priede]

1. Primindama 2012 m. ES strateginę programą žmogaus teisių ir demokratijos srityje, 2020 m. ES veiksmų planą žmogaus teisių ir demokratijos srityje, 2021 m. ES vaiko teisių strategiją, Europos Sąjungos sutarties 3 straipsnio 3 dalį ir ES pagrindinių teisių chartiją, Taryba dar kartą patvirtina, kad pagarba vaiko teisėms, šių teisių apsauga ir įgyvendinimas yra vienas iš pagrindinių Europos Sąjungos vidaus ir išorės politikos ir veiksmų tikslų.
2. Remdamasi 2008 m. ES gairėmis dėl vaikų ir ginkluotų konfliktų ir 2022 m. birželio mėn. Tarybos išvadomis dėl Vaiko teisių strategijos, ES veikia itin aktyviai, kad būtų apsaugotos vaikų teisės konfliktų ar krizių metu ir vaikams būtų teikiama apsauga, pagalba ir parama.
3. Taryba yra labai susirūpinusi dėl to, kad daugėja su ginkluotaisiais konfliktais susijusių vaiko teisių pažeidimų, o situaciją dar labiau paaštrina konfliktų plitimas, be kita ko, Rusijos agresijos karas prieš Ukrainą ir Rusijos vykdoma neteisėta Ukrainos vaikų deportacija ir perkėlimas, didėjantis smurtas Sudane ir aštrėjantis konfliktas Artimuosiuose Rytuose, visų pirma katastrofiška humanitarinė padėtis Gazoje ir jos neproporcingas poveikis civiliams gyventojams, ypač vaikams. Taryba apgailestauja, kad per pastarąjį dešimtmetį labai padaugėjo sunkių pažeidimų vaikų atžvilgiu¹ – žudymų ir žalojimų, verbavimo ir jų kaip karių naudojimo ar naudojimo kituose nekoviniuose vaidmenyse, grobimų, išžaginimų ir kitų formų seksualinio smurto ir smurto dėl lyties, išpuolių prieš mokyklas ir ligonines, ir kad neleidžiama teikti humanitarinės pagalbos.

¹ <https://www.unicef.org/children-under-attack/six-grave-violations-against-children>

4. Beveik visose pasaulio konfliktų zonose – nuo Sahelio, Centrinės ir Rytų Afrikos iki Artimųjų Rytų ir Azijos – vaikai sudaro net pusę nukentėjusių gyventojų. Vaikams ginkluotieji konfliktai daro neproporcingai didelį poveikį ir jie yra pagrindinės tų konfliktų aukos. Tarybai kelia nerimą tai, kad dėl kintančio konfliktų, taktikos ir naudojamos ginkluotės pobūdžio didėja rizika civiliams gyventojams, visų pirma vaikams, tuo metu, kai kaip niekada aišku, kokį sunkų, žalingą ir ilgalaikį poveikį pažeidimai daro aukoms. Tačiau Taryba taip pat pripažįsta, kad vaikai gali būti neįtikėtinai atsparūs ir, tinkamai ir laiku suteikus paramą, išgyvenę ekstremalias situacijas jie gali atsigauti ir klestėti. Jų apsauga, atsigavimas ir reintegracija yra būtini ilgalaikiai taikai ir saugumui, taip pat darniam vystymuisi.
5. Taryba priėmė šias peržiūrėtas ES gaires dėl vaikų ir ginkluotųjų konfliktų, siekdama didinti savo indėlį pagarbos vaiko teisėms, šių teisių apsaugos ir įgyvendinimo srityje. Šiomis atnaujintomis Gairėmis atsižvelgiama į pokyčius ES ir gairės visiškai suderinamos su Jungtinių Tautų Saugumo Tarybos sistema, nustatyta viena po kitos priimtomis rezoliucijomis, konkrečiai – dėl šešių rūšių sunkių pažeidimų vaikų atžvilgiu ginkluotųjų konfliktų metu. ES taip pat siekia sustiprinti suderinamumą su JT generalinio sekretoriaus ir specialiojo atstovo vaikų ir ginkluotųjų konfliktų klausimais įgaliojimais ir bendradarbiavimą su jais, ypač kiek tai susiję su didesniu dėmesiu nuo ginkluotųjų konfliktų nukentėjusių vaikų gerovei, humanitarinei prieigai ir prevencijai.

6. ES dar labiau suintensyvins pastangas siekdama kovoti su visų formų smurtu prieš vaikus, apsaugoti vaikus ir propaguoti jų teises, įskaitant jų fizinę, psichinę ir psichosocialinę sveikatą ir jų galimybes naudotis pagrindinėmis paslaugomis. ES bendradarbiaus su tarptautinėmis organizacijomis ir šalimis partnerėmis, kad parengtų visapusišką politiką ir veiksmus, kuriais siekiama gerbti, apsaugoti ir įgyvendinti visų vaikų, jų nediskriminuojant, teises ir padidinti galimybes vaikams būti atsakingais ir atspariais visuomenės nariais. Atsižvelgdama į kintantį konfliktų pobūdį ir užsitęsusias humanitarines krizes, ES toliau didins savo darbo tokių krizių humanitariniais, vystymosi ir taikos aspektais sąsajas, labiau susiedama konfliktų prevenciją, krizių valdymą ir humanitarinę pagalbą su parama vystymuisi ir investicijomis į švietimą ekstremaliųjų situacijų atvejais ir socialine apsauga visame pasaulyje. Nuo konfliktų nukentėjusių vaikų apsauga turi ir toliau būti pagrindinis žmogaus teisių, taikos ir saugumo, taikos kūrimo, vystymosi ir humanitarinės darbotvarkių ramstis.
7. ES toliau užtikrins, kad būtų visapusiškai įgyvendinamos Vaiko teisių konvencijoje ir jos fakultatyviniame protokole dėl vaikų dalyvavimo ginkluotuosiuose konfliktuose nustatytos pareigos, bet kita ko, kiek tai susiję su vaiko apibrėžtimi, pagal kurią vaiku laikomas kiekvienas jaunesnis nei 18 metų amžiaus asmuo, ir skatins jų perkėlimą į nacionalinę teisę. Be to, ES pripažįsta tokių pasaulinių iniciatyvų kaip Paryžiaus principai ir įsipareigojimai, Vankuverio principai, Saugių mokyklų deklaracija ir Politinė deklaracija dėl civilių gyventojų apsaugos nuo humanitarinių padarinių, kylančių naudojant sprogmenis apgyvendintose teritorijose, stiprinimo vertę ir toliau skatins visas valstybes laikytis savo įsipareigojimų ir apsvarstyti galimybę šioms iniciatyvoms pritarti.

8. Pabrėždama, kad svarbu toliau į visas ES išorės politikos kryptis integruoti nuo ginkluotųjų konfliktų nukentėjusių vaikų klausimą, Taryba prašo visų savo sprendimų priėmimo organų, ES tarnybų bei agentūrų, civilinių ir karinių misijų bei operacijų, specialiųjų įgaliotinių ir pasiuntinių bei kitų organų padvigubinti savo pastangas siekiant užtikrinti veiksmingą šių Gairių įgyvendinimą. Taryba pabrėžia, kad svarbu visapusiškai integruoti nuo ginkluotųjų konfliktų nukentėjusių vaikų klausimą į ES bendrą užsienio ir saugumo politiką, kuri apima bendrą saugumo ir gynybos politiką, įskaitant ES krizių valdymo misijas ir operacijas. Todėl Taryba palankiai vertina atnaujintą Nuo ginkluotųjų konfliktų nukentėjusių vaikų apsaugos aspekto įtraukimo į ES bendros saugumo ir gynybos politikos misijas ir operacijas kontrolinį sąrašą (BSGP kontrolinis sąrašas). Taryba paveda atitinkamoms darbo grupėms reguliariai peržiūrėti šių Gairių įgyvendinimą ir teikti įgyvendinimo ataskaitas, siekiant nustatyti įgytą patirtį ir skleisti geriausią praktiką.
9. ES ir jos valstybės narės pasinaudos visomis turimomis priemonėmis visose išorės veiksmų srityse, kad daugiausia dėmesio būtų skiriama informuotumo visame pasaulyje didinimui, veiksams ir veiksmingam programavimui, taip pat bendradarbiavimui šioje srityje ir kad šios sritys būtų toliau stiprinamos. Taryba taip pat prašo partnerių visuose regionuose, įskaitant tarptautines ir regionines organizacijas, pilietinės visuomenės organizacijas ir privačiuosius subjektus dar skubiau susivienyti ir suintensyvinti konfliktų sprendimą ir sunkių pažeidimų vaikų atžvilgiu prevenciją bei reagavimą į tokius pažeidimus, taip pat geriau užtikrinti pagarbą vaiko teisėms, šių teisių apsaugą ir įgyvendinimą ir apsaugą pagal tarptautinę humanitarinę ir žmogaus teisių teisę. Dėl kiekvieno vaiko, visame pasaulyje.

PRIEDAS

ATNAUJINTA 2024 M.

ES gairės dėl vaikų ir ginkluotųjų konfliktų

1 - ĮVADAS

Vaikų, ypač nukentėjusių nuo ginkluotųjų konfliktų, padėtis jau daug dešimtmečių yra vienas iš Europos Sąjungos prioritetų. ES ir jos valstybės narės atliko itin svarbų vaidmenį Jungtinėse Tautose, reikšmingai prisidėdamos prie JT Vaikų ir ginkluotųjų konfliktų darbotvarkės rengimo ir jos visuotinių įgaliojimų plėtojimo. 2003 m. ES priėmė pirmąsias Gaires dėl vaikų ir ginkluotųjų konfliktų; vėliau, 2008 m., šios Gairės buvo atnaujintos siekiant ES politiką išdėstyti praktinėje priemonėje, kuria siekiama duoti kryptį veiksams. Atsižvelgiant į nuo to laiko vykusią reikšmingą pasaulinės politikos raidą ir pokyčius ES, šias ES gaires reikia dar kartą atnaujinti, kad būtų remiami veiksmingi ES veiksmai, laikantis visapusiškesnio ir holistinio požiūrio.

Vaikai, o ypač mergaitės, yra itin pažeidžiami ginkluotųjų konfliktų metu. Ginkluotieji konfliktai ir ypač smurto situacijos sukelia milžiniškas kančias vaikams, kurie dėl savo amžiaus, fizinės ir psichologinės brandos, priklausomumo ir teisinio statuso yra labiau pažeidžiami dėl konfliktų dinamikos žmonėms kylančios rizikos, skurdo, smurto ir nepriežiūros atžvilgiu. Kaip nustatyta JT vaiko teisių konvencijoje (JT VTK), vaikas yra bet kuris jaunesnis nei 18 metų žmogus.

Daugumoje nuo ginkluotųjų konfliktų nukentėjusių šalių vaikai sudaro iki pusės visų gyventojų. Visame pasaulyje milijonai jų gyvena konfliktų zonose arba bėga iš jų. Taigi jie patiria neproporcingą poveikį.

Vaikai tampa taikiniais per ginkluotuosius konfliktus ir kitų valstybinių ar nevalstybinių subjektų, įskaitant teroristines organizacijas ir nusikalstamas organizacijas, vykdomo ginkluoto smurto situacijose, o jų saugai ir saugumui dažnai kyla pavojus siekiant karinių tikslų, vykdant nusikalstamą veiklą ar siekiant neteisėtos naudos. Vaikai patiria sunkius pažeidimus ir jų teisės kitaip šiurkščiai pažeidžiamos – jie yra žudomi ir žalojami, ginkluotų grupuočių ir ginkluotųjų pajėgų verbuojami ir naudojami įvairioms užduotims vykdyti, grobiami, žaginami ir patiria kitų formų seksualinį smurtą ir išnaudojimą, rengiant išpuolius ir prieš mokyklas ir ligonines. Karo sukelta fizinė ir psichikos negalia paveikia milijonus vaikų. Net tie, kurie tiesiogiai nedalyvauja ginkluotuosiuose konfliktuose, patiria kitų rūšių su konfliktais susijusių padarinių, pavyzdžiui, jų mityba yra nepakankama, jie neturi pastogės ir neturi galimybės gauti išsilavinimą ir sveikatos priežiūros paslaugas, patiria diskriminaciją, taip pat smurtą ir ilgai išliekančias psichologines traumas. Vis dažniau dėl atsisakymo leisti suteikti humanitarinę pagalbą vis daugiau vaikų miršta nuo bado ir ligų, o ne tiesiogiai nuo paties smurto. Daug rūšių žalos, kurią ginkluotieji konfliktai kelia vaikams, neatsiranda tiesiogiai iš kovos veiksmų ir neišnyksta kovos veiksmams pasibaigus. Poveikis pasaulinei taikai bei saugumui ir darniam vystymuisi yra gilus ir ilgalaikis. Ginkluotuosiuose konfliktuose vaikams ir jų šeimoms padaryta ilgalaikė žala įtvirtina smurto ir skurdo ciklus, turi ilgalaikį poveikį kartoms, pakenkia asmenų ir visuomenės atsparumui ir kliudo taikios visuomenės vystymuisi.

Kitos vis didesnį susirūpinimą keliančios sritys, susijusios su vaikais, gyvenančiais konflikto metu ir jam pasibaigus, yra šios: didėjantis neigiamas klimato kaitos poveikis esamai vaikams kylančiai rizikai ir jų pažeidžiamumui; beatodairiškas sprogstamųjų ginklų naudojimas apgyvendintose teritorijose; suintensyvėjęs taikymasis į mokyklas ir jų naudojimas kariniais tikslais pažeidžiant tarptautinę humanitarinę teisę; specifinis ginkluotųjų konfliktų poveikis vaikams su negalia; sunkių pažeidimų vaikų atžvilgiu lyčių aspektas; didėjantis skurdo ir nelygybės poveikis; kelyje atsidūrę vaikai ir šalies viduje priverstinai perkelti ir pabėgėlių stovyklose gyvenantys vaikai; vaikai globos įstaigose arba šeimos priežiūros netekę vaikai; vaikų darbas, prekyba žmonėmis ir seksualinė vergovė; iššūkiai, kuriuos kelia naujų technologijų atsiradimas, pavyzdžiui, vaikų verbavimas internetu ir ginklų platinimas ir neteisėta prekyba ginklais, taip pat minų, likusių nuo karo sprogmenų ir savadarbių sprogstamųjų užtaisų poveikis.

Daugiau dėmesio reikia skirti nacionalinei ir tarptautinei baudžiamajai justicijai, įskaitant vaikų teisę kreiptis į teismą. Siekiant kovoti su nusikaltimais prieš vaikus vykdančių asmenų nebaudžiamumo atmosfera, atgrasyti nuo pažeidimų ateityje, skatinti atsakomybę ir puoselėti pagarbos vaiko teisėms kultūrą, itin svarbu sunkius pažeidimus vaikų atžvilgiu per ginkluotuosius konfliktus įvykdžiusius asmenis patraukti atsakomybėn, kaip nustatyta tarptautinėje teisėje ir tarptautinėje humanitarinėje teisėje, TBT Romos statute ir Ženevos konvencijose.

Europos Sąjunga, dalyvaudama humanitarėje, vystymosi, taikos, saugumo ir diplomatinėje veikloje ir kolektyviai su savo valstybėmis narėmis yra įsipareigojusi teikti pirmenybę vaikų apsaugai, gerovei ir įgalėjimui, reaguojant į jų specifinius poreikius ir pažeidžiamumą, vaikų nediskriminuojant jokių pagrindu.

2 - TIKSLAS

Europos Sąjunga teikia pirmenybę vaiko teisių propagavimui ir apsaugai pagal savo žmogaus teisių politikos sistemą. Ji tai daro ne tik todėl, kad šiandien vaikai yra pažeidžiamos konfliktų aukos, bet ir todėl, kad jie formuoja ateitį. ES pripažįsta jų prigimtines teises, įtvirtintas ES pagrindinių teisių chartijoje, Vaiko teisių konvencijoje ir jos fakultatyviniuose protokoluose, taip pat kituose tarptautiniuose žmogaus teisių dokumentuose, ir pripažįsta specialią apsaugą, kuri jiems suteikiama pagal tarptautinę teisę.

JT Saugumo Taryba nustatė šešių rūšių sunkius pažeidimus², remdamasi jų siaubingu pobūdžiu ir itin dideliu poveikiu vaikų gerovei; tai:

- vaikų žudymas ir žalojimas,
- vaikų verbavimas arba naudojimas ginkluotosiose pajėgose ir grupuotėse,
- išžaginimas ir kitų formų seksualinis smurtas prieš vaikus,
- vaikų grobimas,
- išpuoliai prieš mokyklas ir ligonines;
- atsisakymas leisti suteikti humanitarinę pagalbą vaikams.

² Apibrėžtys pateiktos prie Sunkių pažeidimų vaikų atžvilgiu ginkluotųjų konfliktų metu stebėsenos ir pranešimo mechanizmo gairių pridėtame praktiniame vadove (Taikos palaikymo operacijų skyrius (DPKO), specialusis atstovas vaikų ir ginkluotųjų konfliktų klausimais, UNICEF, 2014 m.).

ES siekia didinti informuotumą šiuo itin svarbiu klausimu tiek Sąjungoje, tiek tarptautiniu lygmeniu. Esame pasiryžę veiksmingai ir visapusiškai spręsti trumpalaikio, vidutinės trukmės ir ilgalaikio ginkluotųjų konfliktų ir kitų ginkluoto smurto situacijų poveikio vaikams problemą, imdamiesi veiksmų, skirtų vaiko teisių įvairių pažeidimų prevencijai ir reagavimui į juos. Naudodamasi įvairiomis turimomis priemonėmis ir remdamasi esamomis iniciatyvomis ES siekia įtraukti trečiąsias valstybes ir nevalstybinius subjektus. Tai apima jų skatinimą įgyvendinti ir gerbti bei propaguoti tarptautinę teisę, įskaitant žmogaus teisių normas, standartus ir priemones ir tarptautinę pabėgėlių ir humanitarinę teisę ir normas, ir imtis veiksmingų priemonių vaikams nuo ginkluotųjų konfliktų poveikio apsaugoti ir atsakomybei už prieš juos padarytus nusikaltimus užtikrinti.

Šios Gairės turėtų būti praktinė priemonė, skirta nukreipti ES subjektus ir padėti jiems visame pasaulyje jų darbe, susijusiame su vaikais ir ginkluotaisiais konfliktais, įskaitant kitas valstybinių ar nevalstybinių subjektų, pavyzdžiui, teroristinių organizacijų ir nusikalstamų organizacijų, vykdomo ginkluoto smurto situacijas. Pripažindama įvairių politikos sričių tarpusavio sąsajas ES akcentuoja, kad svarbu toliau koordinuotai dėti pastangas įvairiose srityse, įskaitant užsienio ir saugumo politiką, paramą vystymuisi, taikos stiprinimą ir humanitarinę pagalbą. Šis visapusiškas požiūris stiprina mūsų bendrą atsaką reaguojant į sudėtingą vaikų ginkluotuosiuose konfliktuose padėtį ir tokiu būdu prisideda prie ilgalaikės taikos bei saugumo ir darnaus vystymosi.

3 - PRINCIPAI

ES yra grindžiama laisvės, demokratijos, pagarbos žmogaus orumui ir pagrindinėms laisvėms, lygybės ir teisinės valstybės bei pagarbos žmogaus teisėms vertybėmis. Vaiko teisių apsauga ir propagavimas yra vienas iš pagrindinių Europos Sąjungos darbo ES viduje ir užsienyje tikslų. Šis tikslas įtvirtintas ES pagrindinių teisių chartijoje, kuria užtikrinama, kad visos Europos institucijos ir įstaigos, įgyvendindamos Sąjungos teisę, saugotų vaiko teises. 2012 m. priimtoje strateginėje programoje žmogaus teisių ir demokratijos srityje nustatyti principai, tikslai ir prioritetai, kuriais siekiama padidinti ES politikos veiksmingumą ir nuoseklumą, pažymint, kad pagarba žmogaus teisėms, demokratijai ir teisei valstybei yra visų ES vidaus ir išorės politikos aspektų pagrindas. ES veiksmų plane žmogaus teisių ir demokratijos srityje nustatytas ES ir jos valstybių narių šios srities užmojų lygis ir jų šios srities prioritetai palaikant santykius su trečiosiomis valstybėmis, taip pat nustatytos konkrečios užduotys, kurių turi imtis ES. Be to, ES žmogaus teisių gairėse, įskaitant visų pirma ES gaires dėl vaiko teisių propagavimo ir apsaugos, numatytos praktinės priemonės ir gairės, susijusios su šių įsipareigojimų žmogaus teisių srityje įgyvendinimu. Kartu su ES vaiko teisių strategija (2021 m.), šiomis politikos priemonėmis propaguojamos ir saugomos vaiko teisės, taip pat jos integruojamos į Europos Sąjungos vidaus ir išorės politiką.

Vaiko teisių propagavimas ir apsauga

Vadovaudamasi toliau išdėstytais pagrindiniais principais, ES turėtų stiprinti savo darbą, kad užtikrintų nuo ginkluotųjų konfliktų nukentėjusių vaikų apsaugą:

- **Žmogaus teisėmis grindžiamas požiūris.** Vadovaujantis Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija (JT VTK), vaikas yra bet kuris jaunesnis nei 18 metų žmogus. Visi vaikai pagal tarptautinę žmogaus teisių teisę pripažįstami nepriklausomais teisių turėtojais, kuriems pagal tarptautinę teisę, įskaitant tarptautinę humanitarinę teisę, suteikiama speciali apsauga. Nors vaikai gali būti aukos, jie ir patys būna smurtą išgyvenę asmenys ir aktyvūs veikėjai. Jie neturėtų būti traktuojami ar vertinami vien kaip pasyvūs veikėjai. Vaikai turėtų būti informuoti apie jų teises. Jų balsas turi būti išgirstas, atsižvelgiant į jų amžių ir brandą, o jų poreikiai turi būti patenkinti.
- **Teisė gyventi, išgyventi ir vystytis.** Vadovaudamasi JT VTK, ES teiks pirmenybę holistinei visų nuo ginkluotųjų konfliktų nukentėjusių vaikų gerovei, apsaugai ir reintegracijai, užtikrinant jų išgyvenimą, raidą ir visapusišką jų teisių įgyvendinimą.
- **Nediskriminavimas ir įtrauktis.** Apsauga ir pagalba teikiamos jokia forma nediskriminuojant, įskaitant daugialypės ir sąveikinės formos diskriminaciją. Pasirūpinant kiekvienu vaiku ir užtikrinant vienodas galimybes gauti apsaugą, ypač daug dėmesio turėtų būti skiriama visų pažeidžiamoje padėtyje esančių vaikų, įskaitant mergaites, vaikus su negalia, čiabuvių vaikus ir tautinėms mažumoms priklausančius vaikus, nelydimus vaikus, migrantus, pabėgėlius, prieglobsčio prašytojus, šalies viduje priverstinai perkeltus vaikus ir vaikus be pilietybės, šeimos priežiūros netekusius vaikus, pavyzdžiui, gatvėse gyvenančius ir (arba) dirbančius vaikus ar vaikus globos įstaigose, konkreitiems priežiūros ir apsaugos poreikiams, laikantis tarptautinių įsipareigojimų žmogaus teisių srityje pagal tarptautinę teisę bei standartus ir įgyvendinant esamas politikos ir teisės aktų sistemas.

- **Geriausi vaiko interesai.** Įgyvendinant ES veiksmus pirmiausia atsižvelgiama į geriausius vaiko interesus, laikantis JT VTK. Visais sprendimais ir veiksmais pirmenybė turi būti teikiama vaikų gerovei, apsaugai ir saugumui.
- **Diferencijuotas požiūris.** ES pripažįsta, kad esama skirtingų poreikių ir pažeidžiamumo atvejų, ir siekia pritaikyti savo intervencines priemones, kad būtų atsižvelgta į unikalią kiekvieno vaiko padėtį, pateikiant holistinius ir tvarius sprendimus; kaip nurodyta specialiojo atstovo vaikų ir ginkluotųjų konfliktų klausimais biuro tyrime dėl sunkių pažeidimų vaikų atžvilgiu ginkluotųjų konfliktų metu lyčių aspektų („Gender Dimensions of Grave Violations against Children in Armed Conflict“), visi vaikai turi būti apsaugoti, tačiau jų poreikiai ir pažeidžiamumas ginkluotojo konflikto kontekste gali skirtis priklausomai nuo jų amžiaus, brandos, lyties, seksualinės orientacijos ir lytinės tapatybės, negalios, priklausymo mažumoms, konkrečių aplinkybių ir priklausomai nuo konflikto pobūdžio, taip pat nuo jų numanomo ar realaus ryšio su konflikto šalimis.
- **Vaikų, susijusių su ginkluotosiomis pajėgomis arba ginkluotomis grupuotėmis, apsauga.** Vaikai, susiję su ginkluotosiomis pajėgomis arba ginkluotomis grupuotėmis, visada pirmiausia turi būti laikomi šešių rūšių sunkių pažeidimų pagal tarptautinę žmogaus teisių teisę ir tarptautinę humanitarinę teisę aukomis. Vaiko perspektyva, kuri yra grindžiama geriausiais vaiko interesais ir kuria daug dėmesio skiriama berniukų ir mergaičių apsaugai nuo šešių rūšių sunkių pažeidimų konfliktų metu, yra itin svarbi nusiginklavimo, demobilizacijos ir reintegracijos (DDR) bei su DDR susijusių procesų dalis. Todėl besąlyginė ir neatidėliotina vaikų, susijusių su ginkluotosiomis pajėgomis arba ginkluotomis grupuotėmis, apsauga, paleidimas į laisvę ir (re)integracija į jų šeimas ir bendruomenes turėtų būti nuolat planuojami ir jiems visada turėtų būti teikiama pirmenybė, neatsižvelgiant į ginkluotos grupuotės pavadinimą ar rūšį, laikantis tarptautinės žmogaus teisių teisės ir tarptautinės humanitarinės teisės. Ypatingą dėmesį reikėtų skirti iššūkiams, su kuriais susiduria ginkluotose grupuotėse gimę vaikai, taip pat vaikams, kurie buvo užverbuoti vaikystėje ir demobilizuoti, kai jau buvo suaugę. Vaikai, pasiekę baudžiamosios atsakomybės amžių ir įtariami padarę sunkų nusikaltimą, turi būti perduoti civiliniams subjektams, o teisingumas turėtų būti vykdomas nepilnamečių justicijos sistemose. Vaikai neturėtų būti sulaikomi vien dėl jų ryšio su ginkluotomis grupuotėmis.

- **Orientavimasis į vaikus ir aukas.** Daugiausia dėmesio skiriama vaikų gerovei ir poreikiams. Tai reiškia, jog, kai tik įmanoma, vaikai turi būti aktyviai įtraukiami nustatant jų poreikius bei prioritetus ir jog turi būti užtikrinta, kad jų balsas būtų išgirstas, kad jie nepatirtų kartotinės traumos, o pirmenybė būtų teikiama jų gerovei ir saugumui. ES pirmenybę teikia konkrečios žalos, kurią vaikai patiria ginkluotųjų konfliktų metu, problemai spręsti.
- **Atsižvelgimas į amžių ir lytį.** Vaikams augant, jų poreikiai ir pažeidžiamumas kinta. ES tai pripažįsta ir atitinkamai formuoja savo intervencines priemones. Be to, mergaitės ir berniukai konfliktą dažnai išgyvena skirtingai, o jų pažeidžiamumas priklauso nuo lyties. ES atsižvelgia į šiuos su amžiumi ir lytimi susijusius poreikius, kad užtikrintų, kad visiems vaikams būtų suteikta tinkama apsauga ir parama.
- **Atsižvelgimas į traumą.** Ginkluotieji konfliktai gali padaryti vaikams didžiulį psichologinį poveikį. Laikantis ES požiūrio, tai pripažįstama ir siekiama teikti paramą, kuria būtų atsižvelgiama į traumas, kurias vaikai galbūt patyrė, be kita ko, dėl seksualinio smurto ir smurto dėl lyties, ir į jų poreikius naudotis psichikos sveikatos priežiūros ir psichosocialinės paramos paslaugomis, kuriomis skatinama pasveikti ir atsigauti.
- **Atsakomybė, teisė kreiptis į teismą ir nepilnamečių justicija.** ES remia į vaikus orientuotą nusikaltimų ir pažeidimų vaikų atžvilgiu stebėseną, tyrimą ir baudžiamąjį persekiojimą už juos. Kaltininkai turi būti patraukti atsakomybėn. Būtina kurti vaiko interesus atitinkančio teisingumo sistemas, skirtas visiems su teisingumo sistema susidūrusiems ir laisvę praradusiems vaikams, taip pat suteikti jiems galimybę gauti teisinę pagalbą ir dalyvauti pereinamojo laikotarpio teisingumo iniciatyvose.

- **Vaikų ir jaunimo dalyvavimas ir įgalėjimas.** ES skatina, remia ir užtikrina prasmingą vaikų ir jaunimo įtrauktį ir aktyvų jų dalyvavimą priimant visų lygmenų sprendimus, kurie jiems daro poveikį, be kita ko, konfliktinėse situacijose, visų pirma įgyvendindama Jaunimo veiksmų planą ES išorės veiksmų srityje.
- **Konfliktams atžvalgūs požiūriai, grindžiami žalos nedarymo principu ir apsaugantys vaikus.** ES skatina visomis politikos priemonėmis ir veiksmais sistemingai užkirsti kelią galimiems žalingiems padariniams vaikams ir jų teisėms, kuriuos sukelia atitinkama veikla ar atitinkami darbuotojai, ir nedidinti konfliktų dinamikos.

Tarptautinis bendradarbiavimas

Savo darbe ES vadovaujasi atitinkamomis tarptautinėmis ir regioninėmis žmogaus teisių ir humanitarinės teisės normomis ir standartais, įskaitant I priede pateiktas normas ir standartus. ES aktyviai bendradarbiauja su atitinkamais subjektais ir remia jų veiklą; tai visų pirma:

- JT generalinis sekretorius,
- generalinio sekretoriaus specialusis atstovas vaikų ir ginkluotųjų konfliktų klausimais ir jo biuras,

- generalinio sekretoriaus specialusis atstovas smurto prieš vaikus klausimais ir jo biuras,
- JT šalių lygmens stebėsenos ir ataskaitų teikimo darbo grupė (CTFMR) arba lygiavertė grupė, kai tam tikrose šalyse susiklosto susirūpinimą keliančios situacijos,
- JT biurai, departamentai ir agentūros, pvz., UNICEF, Taikos operacijų departamentas (DPO), Politinių ir taikos kūrimo reikalų departamentas (DPPA), Vystymosi koordinavimo biuras (DCO), padalinys „JT Moterys“, Jungtinių Tautų narkotikų kontrolės ir nusikalstamumo prevencijos biuras (UNODC), Jungtinių Tautų gyventojų fondas, Vyriausiojo žmogaus teisių komisaro biuras (OHCHR), Jungtinių Tautų vyriausiojo pabėgėlių reikalų komisaro biuras (UNHCR), JT vystymosi programa (UNDP), Tarptautinė darbo organizacija (TDO), Humanitarinių reikalų koordinavimo biuras (OCHA), UNESCO ir PSO (būstinės ir regionų / vietos lygmeniu),
- JT Saugumo Tarybos darbo grupė vaikų ir ginkluotųjų konfliktų klausimais,
- regioninė / vietos draugų grupė vaikų ir ginkluotųjų konfliktų klausimais arba lygiavertės bendraminčių partnerių *ad hoc* grupės,
- Vaiko teisių komitetas,
- Žmogaus teisių taryba,
- JT Generalinės Asamblėjos Socialinių, humanitarinių ir kultūros klausimų komitetas (Trečiasis komitetas),
- Tarptautinis baudžiamasis teismas ir atitinkamai specialieji tarptautiniai tribunolai,
- JT įgaliotieji ekspertai ir JT įgalios tyrimo įstaigos,
- JT tarpžinybinė darbo grupė DDR klausimais ir kiti panašūs forumai,
- Tarptautinis Raudonojo Kryžiaus komitetas (TRKK),
- Europos Taryba,
- Afrikos Sąjunga ir kitos regioninės organizacijos,
- ESBO / Demokratinių institucijų ir žmogaus teisių biuras (ODIHR),

- vietos ir tarptautinės nevyriausybines organizacijos, įskaitant vaikų vadovaujamąs organizacijas, žmogaus teisių gynėjus ir vaikų žmogaus teisių gynėjus, taip pat bendruomenines organizacijas ir tinklus,
- kiti atitinkami subjektai.

ES proaktyviai prisideda prie šių subjektų veiklos ir su jais bendradarbiauja siekdama užtikrinti, kad esamos tarptautinės vaiko teisių apsaugos priemonės būtų stiprinamos ir veiksmingai įgyvendinamos.

4 - REAGAVIMAS Į IŠŠŪKIUS, SU KURIAIS SUSIDURIA VAIKAI GINKLUOTUOSIUOSE KONFLIKTUOSE

Per pastaruosius du dešimtmečius karas labai pakito; tokia taktika, kaip be atrankos vykdomi ir neproporcingi bombardavimai iš oro, apšaudymas artilerijos ugnimi ir bepiločių orlaivių antpuoliai, apgula ir blokada, kad nebūtų įmanoma teikti pagalbos išteklį civiliams gyventojams, nuolatinis nesprogusių sprogmenų keliamas pavojus ir civilių teritorijų užminavimas, kelia didelę riziką, kad vaikai bus nužudyti arba sužaloti.

Tai, kad vykdomi tyčiniai išpuoliai prieš mokyklas, ligonines ir kitą ypatingos svarbos civilinę infrastruktūrą, pavyzdžiui, vandens ir energetikos sistemas, kelia vis didesnę riziką vaikų išgyvenimui ir raidai. Kai kuriais atvejais ginkluotos grupuotės arba ginkluotosios pajėgos aktyviai priešinasi tam, kad mergaitės gautų išsilavinimą ir naudotųsi sveikatos priežiūra, o tai trukdo naudotis šiomis gyvybiškai svarbiomis paslaugomis. Net jei nėra tiesioginių tikslinių išpuolių, bendras konfliktų zonų nesaugumas atgraso vaikus, mokytojus ir medicinos darbuotojus nuo mokyklos lankymo ar medicininės pagalbos teikimo.

Labai padaugėjo vaikų grobimo atvejų situacijose, numatytose vaikų ir ginkluotųjų konfliktų darbotvarkėje, – tai daroma siekiant terorizuoti bendruomenes, taikantis į tam tikras grupes, konkrečiai – mergaites ir jų galimybę gauti išsilavinimą, priversti vaikus dalyvauti karo veiksmuose arba prekybos žmonėmis ir seksualinės vergovės ar kitais išnaudojimo tikslais. Net jei pagrobti vaikai paleidžiami arba jiems pavyksta pabėgti nuo pagrobėjų, jie ir toliau susiduria su dideliais iššūkiais ir stigmatizacija, darančiais poveikį jų reintegracijai ir reabilitacijai jų bendruomenėse.

Seksualinis smurtas tampa vis dažnesniu konfliktų bruožu ir dažnai vykdomas prieš mergaites ir berniukus, kai susidaro teisinės valstybės vakuumas. Seksualinį smurtą ir išnaudojimą patiriantys vaikai kenčia nuo ilgalaikių psichologinių traumų, o padariniai sveikatai apima, pavyzdžiui, lytiškai plintančias infekcijas, kaip antai ŽIV / AIDS, ir ankstyvą nėštumą. Dėl žalingų lyčių normų ir praktikos, pavyzdžiui, moters lyties organų žalojimo, mergaičių žudymo dėl lyties, vaikų, ankstyvų ir priverstinių santuokų, stigmatizacijos dėl to, kad nesilaikoma lyčių stereotipų, taip pat diskriminacinių socialinių normų ir diskriminacijos mergaitėms kyla ypatinga rizika.

Atsisakymas suteikti humanitarinę pagalbą, įskaitant tyčinius išpuolius prieš humanitarinės pagalbos darbuotojus, tebėra viena iš didžiausių kliūčių vaikų apsaugos srityje. Jei nesuteikiama būtiniausia humanitarinė pagalba, gali atsirasti didelis mitybos nepakankamumas, sutrikti vystymasis, gali nebūti galimybių gauti išsilavinimą ir būtinąją medicininę priežiūrą, o visa tai turi ilgalaikių padarinių vaikų raidai. Itin svarbu bendradarbiauti su konfliktų šalimis, kad būtų sudarytos sąlygos prieigai, kartu užtikrinant atsakomybę už pažeidimus. Susirūpinimą nuolat kelia tai, kad ginkluotos grupuotės naudoja vaikus kovos veiksams arba pagalbiniais vaidmenimis.

Tai, kad tiek ginkluotosios pajėgos, tiek ginkluotos grupuotės priverstinai verbuoja jaunesnius nei 18 metų amžiaus vaikus ir naudoja juos karo veiksmuose, yra neteisėta, ir tai yra viena nepriimtinių vaikų darbo formų. Be to, jaunesnių nei 15 metų amžiaus vaikų verbavimas yra karo nusikaltimas. Tai sukelia nežmonišką našą ir ilgalaikius žalingus padarinius šiems vaikams, kurie tebėra pirmiausia aukos ir dažnai susiduria su stigmatizacija ir atmetimu. Vaikų, susijusių su ginkluotomis grupuotėmis, suėmimas ir sulaikymas dėl to, kad jie suvokiami kaip grėsmė nacionaliniam saugumui, arba dėl to, kad jie tariamai dalyvavo karo veiksmuose, dar labiau juos viktimizuoja.

Pirmenybė turėtų būti teikiama besąlyginei ir neatidėliotinai jų apsaugai, paleidimui į laisvę ir (re)integracijai į jų šeimas ir bendruomenes, neatsižvelgiant į ginkluotos grupuotės galimą pavadinimą ar rūšį, laikantis tarptautinės žmogaus teisių teisės ir tarptautinės humanitarinės teisės. Jei yra baudžiamosios atsakomybės amžių pasiekusių vaikų, kurie yra įtariami padarę sunkų nusikaltimą, jie turi būti perduoti civiliniams subjektams, o teisingumas turėtų būti vykdomas vaikų justicijos sistemose, jei jų esama.

ES remia Jungtinių Tautų ir konfliktų šalių derybas dėl veiksmų planų, jų priėmimą ir įgyvendinimą siekiant nutraukti šešių rūšių sunkius pažeidimus vaikų atžvilgiu ir užkirsti jiems kelią, taip pat remia konfliktų šalių perdavimo protokolus, kad vaikai, tariamai susiję su ginkluotomis grupuotėmis, reintegracijos tikslais būtų greitai perduoti civiliams vaiko apsaugos subjektams.

Iššūkiai, darantys poveikį efektyviems veiksams

Esama didelių kliūčių, kurios ES ir kitiems konfliktų zonose dirbantiems subjektams trukdo teikti veiksmingą humanitarinę, vystymosi ir apsaugos paramą vaikams. Tokie iššūkiai apima sudėtingą ir nuolat kintantį šiuolaikinių konfliktų pobūdį, galimybių patekti į paveiktą teritoriją ir susisiekti su paveiktais gyventojais apribojimus dėl tebesitęsiančio smurto ar ribojamųjų administracinių kliūčių ir tai, kad vietos subjektams trūksta pajėgumų tinkamai patenkinti vaikų poreikius.

Efektyvius veiksmus, nukreiptus prieš pažeidimus vaikų, nukentėjusių nuo ginkluotųjų konfliktų, atžvilgiu, komplikuoja duomenų spragos ir nepakankami išankstiniai įspėjamieji rodikliai – tai trukdo pastangoms išvis neleisti įvykti sunkiems pažeidimams. Efektyviai veikti taip pat trukdo riboti ištekliai ir tai, kad sudėtinga koordinuoti finansavimą iš daugelio šaltinių.

Be to, silpnos teisinės sistemos ir nepakankama atsakomybė už nusikaltimus vaikų atžvilgiu formuoja nebaudžiamumo atmosferą, kurioje pažeidėjai lieka nenubausti. Ilgalaikės socioekonominės konfliktų pasekmės, skurdas, vaikų, ypač mergaičių, švietimo galimybių stygius, riboti ištekliai sveikatos priežiūros paslaugoms (įskaitant psichikos sveikatą ir psichosocialinę paramą) ir įsisenėjusios žalingos kultūrinės normos bei praktika – visa tai yra didelės kliūtys, trukdančios užkirsti kelią pakartotiniams pažeidimams, užtikrinti ilgalaikę taiką ir apsaugoti vaikus.

Efektyvių ES veiksmų galimybės

Kad ES galėtų sustiprinti savo pastangas apsaugoti į ginkluotuosius konfliktus patekusius vaikus, ji **kurs tvirtesnes partnerystes** ir remis toliau nurodytas sritis:

- **Parama prevencijai.** Reikia daugiau investuoti į ginkluotųjų konfliktų ir vaiko teisių pažeidimų, visų pirma šešių rūšių sunkių pažeidimų vaikų atžvilgiu, prevenciją. Išankstinio įspėjimo sistemų įgyvendinimas, darbas prie rizikos rodiklių ir duomenų spragų gali padėti nustatyti galimas grėsmes vaikams iki pažeidimų įvykdymo, taip sudarant galimybę imtis prevencinių veiksmų. Siekiant parengti efektyvius savalaikius prevencinius veiksmus, nepaprastai svarbu reguliariai vykdyti konfliktų analizę ir vaiko teisių bei poreikių vertinimus. Investavimas į kokybišką, konfliktams atžvalgų, informacija apie riziką grindžiamą, amžiui ir lyčiai atžvalgų, įtraukų švietimą taip pat gali padėti sumažinti konfliktų pasikartojimo mastą ir prievartos prieš vaikus bei jų išnaudojimo riziką.

- **Humanitarinių klausimų, vystymosi ir taikos sąsaja pagrįsto požiūrio stiprinimas.** ES yra pasiryžusi užtikrinti, kad humanitariniai, vystymosi ir taikos kūrimo poreikiai būtų tenkinami koordinuotai, siekiant įveikti užsitęsusias ir nuspėjamas krizes, įskaitant tiek neatidėliotinus poreikius, tiek ilgalaikius sprendimus. Kad būtų lengviau kurti aplinką, kurioje prieš konfliktą, jo metu ir po jo būtų apsaugomi ir tvariai palaikomi vaikai, reikia nepertraukiamo ir tinkamo finansavimo, kad būtų išplečiamos intervencinės priemonės ir išlaikomos ilgalaikės vaikų apsaugos programos, be kita ko, skiriant išteklių socialinei apsaugai, švietimui, būstui, psichosocialinei paramai, sveikatos priežiūrai ir apsaugos paslaugoms, pritaikytoms įvairiems vaikų poreikiams. Nepaprastai svarbi yra parama (įskaitant pakankamus finansinius išteklius) JT stebėsenos ir ataskaitų teikimo mechanizmų veikimui vietoje.
- **Investavimas į integruotas vaikų apsaugos sistemas.** ES, vadovaudamasi holistiniu požiūriu ir įtraukdama daug suinteresuotųjų subjektų, turėtų remti amžiui ir lyčiai atžvalgas, asmenų su negalia atžvilgiu įtraukias, bendruomenines integruotas socialinės ir vaikų apsaugos sistemas nestabiliose šalyse ir nuo konfliktų nukentėjusiose šalyse, siekdama padėti užkirsti kelią vaikų teisių pažeidimams, švelninti jų poveikį, užtikrinti, kad nuo jų būtų galima atsigauti, ir į juos reaguoti, taip pat užtikrinti nuolatinę vaikų priežiūrą, įskaitant reintegraciją, reabilitaciją, švietimo galimybes, be kita ko, profesinį ir techninį mokymą, vaikų apsaugos paslaugas, šeimos susijungimą, kai tai taikytina, tinkamą sveikatos priežiūrą, įskaitant lytinės ir reprodukcinės sveikatos priežiūrą, psichikos sveikatos ir psichosocialinės paramos paslaugas ir kitus kritiškai svarbius aspektus.

- **Nusiginklavimas, demobilizacija ir reintegracija (DDR), saugumo sektoriaus reforma ir teisingumo rėmimo programos.** Vaiko apsaugos aspektų integravimas į nusiginklavimo, demobilizacijos ir reintegracijos programas ar kitas susijusias programas, saugumo sektoriaus reformą, kovos su terorizmu pastangas ir programas, skirtas kovoti su organizuotais nusikalstamais tinklais, taip pat vaiko interesus atitinkančio teisingumo programas (užtikrinant vaiko interesus atitinkančią teisę kreiptis į teismą, gauti nemokamą teisinę pagalbą ir naudotis veiksminga teisine gynyba) ir parama specialiai pritaikytoms ir į vaiką orientuotoms reintegracijos iniciatyvoms. Remiant reintegraciją kaip platesnės vaikų apsaugos sistemos sudedamąją dalį ir atsižvelgiant į darnaus vystymosi tikslų (DVT) siekius ir principus, užtikrinami įtraukesni, labiau visapusiški ilgalaikiai veiksmai.
- **Bendradarbiavimas ir advokatavimas vietoje.** ES turėtų skatinti glaudesnį bendradarbiavimą su JT subjektais ir agentūromis, nacionalinėmis vyriausybėmis ir nuo konfliktų nukentėjusių šalių vietos valdžios institucijomis, tarptautinėmis ir nacionalinėmis nevyriausybėmis organizacijomis ir vietos pilietinės visuomenės organizacijomis, tiesiogiai dirbančiomis su vaikais vietoje (įskaitant draugų grupę vaikų ir ginkluotųjų konfliktų klausimu). Remiantis reguliariu dialogu vaikų apsaugos tikslų ir principų klausimais su tarptautiniais partneriais, nacionalinėmis vyriausybėmis, konfliktų šalimis ir vietos organizacijomis, turėtų būti toliau stiprinamas glaudus bendradarbiavimas su JT Saugumo Tarybos įgaliotu stebėsenos ir ataskaitų teikimo mechanizmu ir JT šalių lygmens stebėsenos ir ataskaitų teikimo darbo grupėmis (CTFMR) bei lygiavertėmis darbo grupėmis, taip pat parama jiems.
- **Mokymas ir parama.** Nepaprastai svarbu investuoti į visų subjektų, dirbančių vaikų apsaugos srityje, pajėgumų stiprinimą. Teikiant mokymą ir paramą, visais lygmenimis bus pagerintos reglamentavimo ir politikos sistemos, programos ir intervencinės priemonės, atsakingiems asmenims – tiek pareigų vykdytojams, tiek teisių turėtojams – suteikiant įgūdžių ir išteklių, reikalingų norint veiksmingai tenkinti konkrečius vaikų poreikius nacionaliniu ir vietos lygmenimis. ES ir kitiems darbuotojams reikia sustiprinto reguliaraus mokymo – ypač tiems, kurie tiesiogiai bendrauja su vaikais, ir tiems, kurie dalyvauja priimant sprendimus, darančius poveikį vaikams.

- **Parama vietos lygmens sprendimams.** Pripažįstant ir remiant vaikų vadovaujamas ir bendruomenines iniciatyvas, kuriomis siekiama taikos ir apsaugos, įgalinami vietos balsai ir sudaromos sąlygos kultūriniu požiūriu tinkamiems sprendimams.
- **Vaikų dalyvavimas.** Užtikrinti aktyvų, lygiateisį, prasmingą ir veiksmingą vaikų dalyvavimą pagal JT VTK priimant jiems poveikį darančius sprendimus, be kita ko, sudarant reintegracijos programas. ES taip pat sieks pasinaudoti Jaunimo diskusijų forumo, konsultuojančio už tarptautinę partnerystę atsakingą Komisijos narį ir Tarptautinės partnerystės generalinį direktoratą (INTPA GD), ir ES delegacijas konsultuojančių jaunimo patariamųjų struktūrų, įsteigtų pagal 2022–2027 m. Jaunimo veiksmų planą ES išorės veiksmų srityje, paslaugomis.

Įgyvendindama šiuos visapusiškus tikslus, ES gali gerokai sustiprinti savo veiklą apsaugant nuo ginkluotųjų konfliktų nukentėjusius vaikus. Bendradarbiavimu grindžiamas ir holistinis požiūris, pagal kurį investuojama į vietos pajėgumus ir pirmenybė teikiama prevencinėms priemonėms bei visapusiškai pagalbai, gali padėti užtikrinti saugesnę ir šviesesnę ateitį nuo karo kenčiantiems vaikams.

5 - ĮGYVENDINIMO IR OPERACINĖS PRIEMONĖS

A) ES veiksmų priemonės

ES turi įvairių priemonių vaikų ir ginkluotųjų konfliktų klausimams spręsti, remiantis esamomis iniciatyvomis:

- **Politinis dialogas.** Politinio dialogo su trečiosiomis valstybėmis žmogaus teisių aspektai apims vaikų gerovę ir teises situacijose iki konflikto, konflikto metu ir po jo.
- **ES specialieji įgaliotiniai.** ES specialiajam įgaliotiniui žmogaus teisių klausimais tenka svarbus advokataujamasis vaidmuo užtikrinant, kad visame pasaulyje būtų laikomasi vaiko teisių standartų. ES specialieji įgaliotiniai geografiniams regionams taip pat turėtų vykdyti konkrečius veiksmus ir informavimo veiklą klausimais, susijusiais su vaikais ir ginkluotaisiais konfliktais prioritetinėse šalyse, patenkančiose į jų įgaliojimų sritį. Vaikų ir ginkluotųjų konfliktų problematiką jie turėtų įtraukti į savo pranešimus Tarybos darbo grupėms. Nuo ginkluotųjų konfliktų nukentėjusių vaikų klausimas turėtų būti įtraukiamas į ES specialiųjų įgaliotinių įgaliojimus prioritetinėse šalyse, kai ateina laikas juos atnaujinti.

- **Demaršai ir vieši pareiškimai.** ES ragins atitinkamas trečiąsias valstybes imtis veiksmingų priemonių siekiant užtikrinti vaikų apsaugą nuo ginkluotųjų konfliktų bei sunkių pažeidimų padarinių ir panaikinti nebaudžiamumą. Primenamas svarbus vaidmuo, kurį ES ir jos valstybės narės gali atlikti remdamos dialogą su visomis konfliktų šalimis, kurioms jos galbūt turi įtakos, siekiant nutraukti sunkius pažeidimus vaikų atžvilgiu ir užkirsti jiems kelią. ES savo informavimo veikloje turėtų vadovautis JT generalinio sekretoriaus metine ataskaita ir jo konkrečioms šalims skirtomis ataskaitomis dėl vaikų ir ginkluotųjų konfliktų bei susijusiomis JT Saugumo Tarybos Vaikų ir ginkluotųjų konfliktų darbo grupės išvadomis. Kai aktualu, ES specialiesiems įgaliotiniams ir misijų vadovams bus patikėta toliau spręsti šį klausimą su nevalstybiniais subjektais. Kai tinkama, ES taip pat atkreips dėmesį į įvykčius teigiamus pokyčius. ES toliau propaguos visuotinę tarptautinių žmogaus teisių konvencijų, visų pirma Vaiko teisių konvencijos bei jos fakultatyvinio protokolo dėl vaikų dalyvavimo ginkluotuose konfliktuose ir Tarptautinės darbo organizacijos konvencijos Nr. 182 dėl nepriimtino vaikų darbo, ratifikavimą. ES toliau ragins visas valstybes sustiprinti savo įsipareigojimus, apsvarstant galimybę patvirtinti tarptautines priemones ir įsipareigojimus apsaugoti nuo konfliktų nukentėjusius vaikus, įskaitant Paryžiaus principus ir įsipareigojimus, Vankuverio principus, Saugių mokyklų deklaraciją ir Politinę deklaraciją dėl civilių apsaugos nuo humanitarinių padarinių, kylančių naudojant sprogstamuosius ginklus apgyvendintose teritorijose, stiprinimo. ES ragins visas valstybes ratifikuoti Romos statutą ir bendradarbiauti su Tarptautiniu baudžiamuoju teismu ir kitais tarptautiniais ir regioniniais tribunolais bei atsakomybės mechanizmais, be kita ko, vykdant arešto orderius.
- **Daugiašalis bendradarbiavimas.** ES dalyvauja finansuojant projektus, susijusius su vaikais ir ginkluotaisiais konfliktais, taip pat teikiant humanitarinę pagalbą ir vykdant vystomąjį bendradarbiavimą. ES nagrinės galimybes plėsti paramą, atsižvelgdama į humanitarinių, vystymosi ir taikos kūrimo poreikių sąsają.

- **Dvišalis bendradarbiavimas.** ES yra pasiryžusi remti ir finansuoti programas, kuriomis siekiama apsaugoti ir propaguoti vaikų teises vykdant dvišalį bendradarbiavimą su trečiosiomis valstybėmis ir dirbant regioniniu lygmeniu platesniame tarptautinių partnerysčių ir humanitarinės pagalbos kontekste. Valstybės narės taip pat atsižvelgs į šiuos prioritetus savo dvišaliuose bendradarbiavimo projektuose.
- **Parama tarptautiniam, nacionaliniam ir vietos nevyriausybiniam sektoriui.** ES toliau remia nevyriausybinės ir pilietinės visuomenės organizacijas, dalyvaujančias apsaugant vaikus ir jų teises ginkluotųjų konfliktų metu ir kitokiomis smurto aplinkybėmis. Tai turėtų apimti institucijų ir vaikų apsaugos iniciatyvų stiprinimą, įskaitant vaiko interesus atitinkančio teisingumo sistemas, nepilnamečių justicijos administravimą, teisės aktų reformas, vietos policijos ir ginkluotųjų pajėgų, pataisos ir teisingumo vykdymo pareigūnų mokymą ir konsultavimą, vietos vaiko teisių NVO gebėjimų stiprinimą; vaiko interesams atžvalgų nusiginklavimą, demobilizaciją ir reintegraciją (DDR) ir saugumo sektoriaus reformą (SSR).
- **Krizių valdymo misijos ir operacijos.** Vaikų apsaugos klausimas bus tinkamai nagrinėjamas ir integruojamas į planavimo procesus, dokumentus ir operacijų vykdymą, laikantis atnaujinto kontrolinio sąrašo, skirtą nuo ginkluotųjų konfliktų nukentėjusių vaikų apsaugos aspektams integruoti į bendros saugumo ir gynybos politikos (BSGP) operacijas. Įgaliojimuose ir operacijų planuose, kai tai įmanoma, bus atsižvelgiama į konkrečius vaikų, visų pirma mergaičių, poreikius ir apsaugos problemas, turint omenyje ES misijos ir operacijų įgaliojimus ir pajėgumus. BSGP misijų ir operacijų dislokuotam kariniam ir civiliniam personalui bus rengiami mokymai ir konsultacijos vaikų apsaugos klausimais.

- **Bendradarbiavimas su partneriais.** Dalyvavimas vietos ir regioninėse draugų grupėse vaikų ir ginkluotųjų konfliktų klausimais ir lygiavertėse darbo grupėse, taip pat reguliarus komunikavimas stebėsenos ir ataskaitų teikimo klausimais su JT šalių lygmens darbo grupėmis, specialiojo atstovo vaikų ir ginkluotųjų konfliktų klausimais biuru, UNICEF, DPO ir DPPA.
- **Kitos priemonės.** ES gali svarstyti galimybę taikyti tikslines priemones, įskaitant, jei tinkama, ribojamąsias priemones, arba peržiūrėti susitarimus su trečiosiomis valstybėmis remdamasi jų duomenimis apie vaikų teises, visų pirma kiek tai susiję su vaikų ir ginkluotųjų konfliktų aspektu.

Naudodamasi įvairiomis turimomis priemonėmis, ES sieks užtikrinti, kad į vaikų teises ir konkrečius poreikius būtų atsižvelgiama taikant išankstinio įspėjimo ir prevencinius metodus, taip pat vykstančių konfliktų, taikos derybų, taikos susitarimų kontekste, po konflikto vykdomo atstatymo, reabilitacijos, reintegracijos ir ilgalaikio vystymosi etapais, ir užtikrinti, kad sunkiems pažeidimams, padarytiems vaikų atžvilgiu, nebūtų taikoma jokia amnestija. ES sieks užtikrinti, kad vietos bendruomenė, įskaitant vaikus, būtų įtraukta į taikos procesą. Šiame kontekste ES naudosis ir remsis JT sistemoje ir regioninių organizacijų įgyta patirtimi.

B) Įgyvendinimas

Stebėseną ir ataskaitų teikimas

- **ES misijų vadovai, BSGP misijų vadovai ir kariniai vadai prioritetinėse šalyse.** Į savo reguliarias ataskaitas įtraukti konflikto poveikio vaikams analizę, užtikrinant, kad vaikų ir ginkluotųjų konfliktų aspektas būtų integruotas į ES žmogaus teisių ir demokratijos šalių lygmens vietos strategijas, ir skatinti reguliarių veiksmų koordinavimą vietoje su ES delegacijomis, ES valstybių narių misijomis, BSGP misijomis ir operacijomis, JT nuolatiniais koordinatoriais ir jų šalių grupėmis, JT šalių lygmens stebėsenos ir ataskaitų teikimo darbo grupėmis (CTFMR) ar joms lygiaverčiais subjektais, kitais paramos teikėjais, NVO ir privačiuoju sektoriumi.

- **Komisija.** Atkreipti Tarybos ir valstybių narių dėmesį į atitinkamas ataskaitas ir informaciją apie ES finansuojamus projektus, susijusius vaikų ir ginkluotųjų konfliktų klausimu, taip pat užtikrinti, kad prioritetinėse šalyse būtų skiriama pakankamai finansinių išteklių nuo ginkluotųjų konfliktų nukentėjusių vaikų apsaugai, be kita ko, siekiant remti stebėsenos ir ataskaitų teikimo mechanizmų veikimą vietoje, ir kad ES finansuojami veiksmai atitiktų Gaires.
- **Valstybės narės.** Teikti informaciją apie atitinkamus dvišalius projektus ir diplomatinį angažavimąsi, susijusius vaikų ir ginkluotųjų konfliktų klausimu, be kita ko, koordinuojant veiksmus vietoje prioritetinėse šalyse.

Taryba. Įgyvendinimas ir tolesnė veikla

- PSK prižiūrės, kaip įgyvendinami ES veiksmai pagal šias Gaires, ir, bendradarbiaudamas su kitais ES saugumo ir vystymosi organais, parengs vaikų ir ginkluotųjų konfliktų aspekto integravimo į atitinkamas ES politikos sritis ir veiksmus sąlygas.
- Žmogaus teisių (COHOM) darbo grupė reguliariai peržiūrės, atnaujins ir skelbs prioritetinių šalių sąrašą, remdamasi iš atitinkamų šaltinių, įskaitant JT generalinio sekretoriaus ataskaitą ir informacinius pranešimus, gauta informacija, ir užtikrins atitinkamų darbo grupių bendradarbiavimą.
- Atitinkamos geografinės darbo grupės rengs rekomendacijas dėl veiksmų jų atitinkamose prioritetinėse šalyse susidariusiose situacijose.
- COHOM darbo grupė peržiūrės ir vertins, kaip įgyvendinamos šios Gairės, koordinuodama veiksmus su atitinkamais subjektais, ir nustatys galimus trūkumus bei poreikius glaudžiai koordinuodama veiksmus su atitinkamomis darbo grupėmis, specialiaisiais įgaliotiniais, misijų vadovais, civilinių misijų vadovais ir ES kariniais vadais (pagal pavaldumo tvarką).
- COHOM darbo grupė nagrinės tolesnio bendradarbiavimo su JT, kitomis tarptautinėmis organizacijomis, NVO ir privačiuoju sektoriumi galimybes.

- EIVT kasmet teiks PSK ataskaitą dėl pažangos, padarytos siekiant šių Gairių tikslų, ypač prioritetinėse šalyse, ir sudarys palankesnes sąlygas JT generalinio sekretoriaus specialiajam įgaliotiniui vaikų ir ginkluotųjų konfliktų klausimais teikti informacinius pranešimus PSK.
- Atitinkamų teminių ir geografinių darbo grupių pirmininkai į savo svarstymus kaip aktualų klausimą įtrauks vaikų ir ginkluotųjų konfliktų problematiką, be kita ko, organizuodami jungtines darbo grupių diskusijas ir sudarydami palankesnes sąlygas teikti JT partnerių ir pilietinės visuomenės ekspertų išorės informacinius pranešimus.

Papildoma advokatavimo ir informavimo veikla

- Vyriausiasis įgaliotinis du kartus per metus skelbs pareiškimą Tarptautinės kovos su vaikų karių naudojimu dienos proga (vasario 12 d.) kartu su JT generalinio sekretoriaus specialiuoju įgaliotiniu vaikų ir ginkluotųjų konfliktų klausimais.
- ES turėtų didinti informuotumą nuo ginkluotųjų konfliktų nukentėjusių vaikų klausimais Tarptautinės mokyklų apsaugos nuo išpuolių dienos (rugsėjo 9 d.) ir Pasaulinės vaikų dienos (lapkričio 20 d.) proga ir nagrinėti tolesnes galimybes didinti informuotumą šioje srityje.
- EIVT visiems naujiems delegacijų vadovams, BSGP misijų vadovams ir kariniams vadams, misijų ryšių punktams ir ryšių punktams žmogaus teisių klausimais jų įgaliojimų pradžioje turėtų pateikti informacinį paketą apie vaikų teises konfliktų zonose.
- EIVT ir Komisija, bendradarbiaudamos su JT partneriais, atitinkamomis Komisijos tarnybomis ir NVO, turėtų reguliariai rengti specialius mokymus vaikų apsaugos ir vaikų bei ginkluotųjų konfliktų klausimais, be kita ko, vaikų ir DDR ar su DDR susijusių procesų temomis.

6. IŠVADA

Šiose atnaujintose Gairėse dėl vaikų ir ginkluotųjų konfliktų pabrėžiamas ES ryžtas teikti pirmenybę vaikų teisėms ir gerovei karo ir nestabilumo metu.

Siekiant užtikrinti šių gairių veiksmingumą, ES stebės padarytą pažangą ir teiks ataskaitas dėl jos. Ataskaitos bus teikiamos reguliariai, be kita ko, siekiant nustatyti tobulintinas ir pritaikytinas sritis, kad būtų užtikrinta, jog ES atsakas į kintančius iššūkius, su kuriais susiduria vaikai ginkluotųjų konfliktų metu, išliktų visapusiškas ir darytų poveikį.

Bendradarbiaudama su JT agentūromis, nacionalinėmis vyriausybėmis, vietos organizacijomis ir pilietine visuomene, ES gali sukurti saugesnę ir daugiau vilčių teikiančią ateitį nuo ginkluotųjų konfliktų nukentėjusiems vaikams.

Atnaujintų gairių PRIEDAI

1 priedas. Negalutinis tarptautinių normų, standartų ir principų, kuriais ES gali remtis santykiuose su trečiosiomis šalimis nuo ginkluotųjų konfliktų nukentėjusių vaikų atžvilgiu, sąrašas

I. JT ŽMOGAUS TEISIŲ DOKUMENTAI

Sutartys ir protokolai

- Visuotinė žmogaus teisių deklaracija (1948 m.);
- Vaiko teisių konvencija (1989 m.);
- Vaiko teisių konvencijos II fakultatyvinis protokolai dėl vaikų dalyvavimo ginkluotuose konfliktuose (2002 m.);
- Vaiko teisių konvencijos I fakultatyvinis protokolai dėl vaikų pardavimo, vaikų prostitucijos ir vaikų pornografijos (2002 m.);
- Tarptautinės darbo organizacijos konvencija Nr. 182 dėl nepriimtino vaikų darbo uždraudimo ir neatidėliotinių veiksmų tokiam darbui panaikinti (1999 m.);
- Konvencija dėl pabėgėlių statuso (1951 m.);
- Tarptautinis pilietinių ir politinių teisių paktas (1966 m.);
- Tarptautinis ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių paktas (1966 m.);
- Konvencija prieš kankinimą ir kitokį žiaurų, nežmonišką ar žeminantį elgesį ar baudimą (1984 m.).

Saugumo Tarybos rezoliucijos:

- Rezoliucijos dėl vaikų ir ginkluotųjų konfliktų: 1261 (1999), 1314 (2000), 1379 (2001), 1460 (2003), 1539 (2004), 1612 (2005), 1882 (2009), 1998 (2011), 2068 (2012), 2143 (2014), 2225 (2015), 2427 (2018), 2601 (2021);
- Rezoliucijos dėl moterų, taikos ir saugumo: 1325 (2000), 1820 (2008), 1888 (2009), 1960 (2010), 2106 (2013), 2242 (2015), 2331 (2016), 2467 (2019);
- Rezoliucijos dėl jaunimo, taikos ir saugumo: 2250 (2015), 2419 (2018), 2535 (2020).

Generalinės Asamblėjos rezoliucijos, susijusios su vaikais ir ginkluotaisiais konfliktais:

Rezoliucijos dėl vaiko teisių, kurias ES kartu su Lotynų Amerikos ir Karibų jūros valstybių grupe (GRULAC) du kartus per metus skelbia Žmogaus teisių taryboje ir JT Generalinės Asamblėjos Trečiajame Komitete. Šiose rezoliucijose yra dalių dėl vaikų ir ginkluotųjų konfliktų.

II. TARPTAUTINĖ HUMANITARINĖ TEISĖ, PABĖGĖLIAI IR ŠALIES VIDUJE PERKELTIEJI ASMENYS

- Ženevos konvencija dėl elgesio su karo belaisviais (1949 m.);
- Ženevos konvencija dėl civilių apsaugos karo metu (1949 m.);
- 1949 m. rugpjūčio 12 d. Ženevos konvencijų Papildomas protokolai dėl tarptautinių ginkluotų konfliktų aukų apsaugos (I protokolai) (1978 m.);
- 1949 m. rugpjūčio 12 d. Ženevos konvencijų Papildomas protokolai dėl netarptautinių ginkluotų konfliktų aukų apsaugos (II protokolai) (1977 m.);
- Konvencija dėl pabėgėlių statuso (1951 m.);
- Protokolai dėl pabėgėlių statuso (1967 m.);
- Perkėlimo šalies viduje pagrindiniai principai (1998 m.);
- Paprotinė tarptautinė humanitarinė teisė.

III. TARPTAUTINĖ BAUDŽIAMOJI TEISĖ

- Tarptautinio baudžiamojo teismo Romos statutas (2002 m.).

IV. KITI SUSIJĘ TARPTAUTINIAI ĮSIPAREIGOJIMAI IR PRIEMONĖS

- Principai ir gairės dėl vaikų, susijusių su ginkluotosiomis pajėgomis ar ginkluotomis grupuotėmis (Paryžiaus principai) (2007 m.);
- Mokyklų ir universitetų apsaugos nuo karinio naudojimo ginkluoto konflikto metu gairės (2014 m.);
- Saugių mokyklų deklaracija (2015 m.);
- Vankuverio taikos palaikymo ir vaikų kareivių verbavimo ir naudojimo prevencijos principai (2017 m.);
- Politinė deklaracija dėl civilių gyventojų apsaugos nuo humanitarinių padarinių, kylančių naudojant sprogmenis apgyvendintose teritorijose, stiprinimo (2022 m.).

2 priedas. ES politika ir priemonės

BUSP ir krizių valdymo priemonės

- ES veiksmų planas žmogaus teisių ir demokratijos srityje (2020–2024 m.);
- ES saugumo ir gynybos strateginis kelrodis (2022 m.);
- Susitarimas dėl civilinių BSGP pajėgumų (2023 m.);

- Europos Sąjungos išsamaus patikrinimo politika žmogaus teisių ir tarptautinės humanitarinės teisės srityje, taikoma teikiant paramą trečiosioms šalims saugumo sektoriuje (2023 m.);
- Bendras komunikatas „Strateginis ES požiūris remiant buvusių kovotojų nusiginklavimą, demobilizaciją ir reintegraciją“ (2021 m.);
- JT ir ES strateginė partnerystė taikos operacijų ir krizių valdymo srityje: prioritetai (2022–2024 m.);
- Atnaujintas nuo ginkluotųjų konfliktų nukentėjusių vaikų apsaugos aspekto įtraukimo į BSGP misijas ir operacijas kontrolinis sąrašas (2024 m.);
- Europos konsensusas dėl humanitarinės pagalbos, (2008 m.);
- ES ir UNICEF vaiko teisių priemonių rinkinys. Vaiko teisių aspekto įtraukimas į vystomojo bendradarbiavimo sritį (2014 m.);
- Komisijos tarnybų darbinis dokumentas dėl humanitarinės apsaugos – apsaugos rezultatų gerinimo siekiant sumažinti riziką žmonėms humanitarinės krizės metu“ (2016 m.);
- Komisijos tarnybų darbinis dokumentas dėl švietimo ekstremaliosiose situacijose vykdant ES finansuojamas humanitarinės pagalbos operacijas (2019 m.);
- Komisijos komunikatas dėl švietimo ekstremaliosiose situacijose ir užsitęsus krizėms (2018 m.);
- Komisijos tarnybų darbinis dokumentas dėl lyčių aspekto teikiant humanitarinę pagalbą – skirtingi poreikiai, pritaikyta pagalba (2013 m.);
- ES tarpininkavimo taikos klausimais koncepcija (2020 m.);
- Tarpininkavimo siekiant taikos gairės, EIVT (2020 m.)
- ES stabilizavimo koncepcija, dok. WK 13776/2022 INIT (2022 m.).

Bendrijos politika ir priemonės

- ES vaiko teisių strategija (2021 m.);
- ES jaunimo veiksmų planas išorės veiksmų srityje (2022–2027 m.);
- ES gairės dėl vaiko teisių propagavimo ir apsaugos (2017 m.);
- Komisijos rekomendacija dėl integruotų vaikų apsaugos sistemų (2024 m., dar nepatvirtinta);
- Bendras komunikatas „Strateginis ES požiūris remiant buvusių kovotojų nusiginklavimą, demobilizaciją ir reintegraciją“ (2021 m.);
- Bendras komunikatas „ES masto strateginės sistemos saugumo sektoriaus reformai paremti elementai“ (2016 m.).

3 priedas. Susijusios JT ataskaitos ir rekomendaciniai dokumentai

Jungtinių Tautų Generalinio Sekretoriaus ataskaitos

Jungtinės Tautos. Metinės ataskaitos (nuo 2000 m. iki dabar) ir ataskaitos dėl konkrečių šalių (nuo 2006 m. iki dabar) dėl vaikų ir ginkluotųjų konfliktų.

Specialiojo įgalotinio ataskaitos

Jungtinės Tautos. Specialiojo įgalotinio ataskaitos Generalinei Asamblėjai (nuo 1998 m. iki dabar) ir Žmogaus teisių tarybai (nuo 1998 m. iki dabar).

Saugumo Taryba ir jos Vaikų ir ginkluotųjų konfliktų darbo grupė

- Darbo grupės išvados dėl Generalinio sekretoriaus ataskaitų apie atskirų šalių padėtį dėl vaikų ir ginkluotųjų konfliktų: www.un.org/securitycouncil/subsidiary/wgcaac/sgreports;

- Rezoliucijos ir pirmininko pareiškimai dėl vaikų ir ginkluotųjų konfliktų:
www.un.org/securitycouncil/subsidiary/wgcaac/resolutions;
- Saugumo Tarybos pirmininko Generaliniam sekretoriui skirti laišakai dėl vaikų ir ginkluotųjų konfliktų: www.un.org/securitycouncil/subsidiary/wgcaac/letters;
- Vaikų ir ginkluotųjų konfliktų darbo grupės įgaliojimai ir „priemonių rinkinys“:
www.un.org/securitycouncil/subsidiary/wgcaac/reference.

Specialiojo atstovo vaikų ir ginkluotųjų konfliktų klausimais leidiniai ir gairės

- Šešių rūšių sunkūs pažeidimai vaikų atžvilgiu ginkluotųjų konfliktų metu. Teisinis pagrindas (angl. *The Six Grave Violations against Children During Armed Conflict: the Legal Foundation*), Niujorkas, 2009 m. (atnaujinta 2013 m.);
- Vaikai ir teisingumas ginkluotųjų konfliktų metu ir vos jiems pasibaigus (angl. *Children and Justice During and in the Aftermath of Armed Conflict*) (2011 m.)
- Gairės dėl Saugumo Tarybos rezoliucijos 1998 (2014 m.) (angl. *Guidance Note on Security Council 1998*);
- Gairės ir praktinis vadovas. Sunkių pažeidimų vaikų atžvilgiu ginkluotųjų konfliktų metu stebėsenos ir ataskaitų teikimo mechanizmas (angl. *Guidelines and Field Manual - Monitoring and Reporting Mechanism on Grave Violations against Children in Situations of Armed Conflict*) (2014 m.);
- 20 metų siekiant geriau apsaugoti nuo konfliktų nukentėjusius vaikus (angl. *20 Years to Better Protect Children Affected by Conflict*) (2016 m.);
- Praktinės gairės tarpininkams siekiant apsaugoti vaikus ginkluotųjų konfliktų metu (angl. *Practical Guidance for Mediators to Protect Children in Situations of Armed Conflict*) (2020 m.);
- COVID-19 pandemijos poveikis pažeidimams vaikų atžvilgiu ginkluotųjų konfliktų metu (angl. *Impact of the COVID-19 Pandemic on Violations against Children in Situations of Armed Conflict*) (2021 m.);
- Gairės dėl grobimo (angl. *Guidance Note on Abductions*) (2023 m.);
- Sunkių pažeidimų vaikų atžvilgiu ginkluotųjų konfliktų metu lyčių aspektas (angl. *Gender Dimension of Grave Violations Against Children In Armed Conflict*) (2022 m.);
- Siekiant didesnės įtraukties. Diskusijoms skirtas dokumentas dėl įgaliojimų vaikų ir ginkluotųjų konfliktų srityje ir dėl negalią turinčių vaikų ginkluotuosiuose konfliktuose (angl. *Towards Greater Inclusion: A Discussion Paper on the CAAC Mandate and Children with Disabilities in Armed Conflict*) (2023 m.).